Björn Sundell

Ekon. mag. Björn Sundell har på uppdrag av Finlands Kommunförbund under de två senaste åren analyserat de ekonomiska konsekvenserna av aktuella nationella reformer. Sundell är tidigare utredningsansvarig vid tankesmedjan Magma och ledarskribent vid Hufvudstadsbladet. Han har också arbetat inom näringslivet vid Wärtsilä, Abloy Security, Nordiska Investeringsbanken och EVA.

Mot en innovativ offentlig sektor

Den smarta staten

Synen på den offentliga sektorns roll som innovatör förändras med tiden. 1990-talets forsknings- och utvecklingsstöd hjälpte näringslivet utveckla nya lösningar som stärkte företagens konkurrenskraft. De senaste åren har frågan om den offentliga sektorns egen förmåga till förnyelse hamnat i fokus. Genom upphandling, experiment och samarbete med företag kan stat och kommun antingen bidra till att förnya samhället eller cementera gamla strukturer.

Samarbete mellan näringsliv och stat är ett minerat område. Det är ideologiskt laddat och väcker känslor. Hur intimt får samspelet vara? Eller borde det tvärtom finnas vattentäta skott mellan det privata och det offentliga för att marknaden ska fungera effektivt?

Ideologer på vänster- respektive högerkanten tvistar sedan länge om vem som bäst kan sköta funktioner av allmänt intresse såsom vård, infrastruktur och teknologipolitik. I den politiska retoriken tror vänstern på den offentliga sektorns suveränitet, högern på marknadens. Denna ideologiska fundamentalism bär inte långt, efter-

som gränsen mellan privat och offentligt med åren har blivit allt diffusare. På få områden existerar ekonomisk renlärighet *i praktiken* i dagens värld. Därför är det fruktbarare att analysera hur funktionellt samarbetet är i olika fall, vem det gynnar och hur man kunde utveckla olika former av *best practice*. Denna artikel handlar särskilt om hur samspelet mellan privat och offentligt kan leda till en förnyelse av samhället – alternativt cementera gamla strukturer.

Ett par exempel illustrerar samspelets natur, det ena gäller hälsovård, det andra offentlig upphandling: EU-kommissionen presenterade i november 2017 en jämförande analys av hälso- och sjukvårdssystemens effektivitet och tillgänglighet i EU-länderna, *State of Health in the EU*. Alla verkar ha sin egen specifika mix av offentlig och privat hälsovård. Det finns många modeller och olika former för finansieringen, men nästan överallt förekommer någon form av samspel mellan offentliga och privata aktörer. [1] Acceptansen för vad som kan privatiseras varierar, likaså den ideologiska diskussionen kring den offentliga sektorns roll.

"Olika marknadsekonomier kan hantera samspelet mellan privat och offentlig sektor på synnerligen olika sätt."

Exemplet med vården visar att länder med liknande marknadsekonomiska system kan hantera

samspelet mellan privat och offentlig sektor på synnerligen olika sätt. Samtidigt är bristen skriande på gränsöverskridande och objektiva *best practice*-jämförelser som skulle visa hur enskilda länder har löst konkreta problem på bästa möjliga sätt, till lärdom för andra. [2] Inom parentes kan tilläggas att Finlands sjukvårdssystem i EU-rapporten betecknades som krångligt och ojämlikt. Vårt land har också ”ett större icke tillgodosett vårdbehov än EU i genomsnitt” på grund av långa väntetider i den offentliga hälsovården, en aktuell fråga med tanke på vård- och landskapsreformen. Mer om den senare.

Det andra konkreta exemplet gäller offentlig upphandling. Såväl i Finland som i hela EU motsvarar beloppen inom offentlig upphandling ungefär 15 procent av bruttonationalprodukten. Finska staten och kommunerna köper exempelvis IT-tjänster, konsultutredningar, hemvård, sophämtning, vägreparationer, byggprojekt och läkartjänster av den privata sektorn för sammanlagt 35 miljarder euro om året. [3] Samspelet är alltså omfattande. Hur framgångsrikt det blir beror i hög grad på kompetensen hos dem som upphandlar tjänster och produkter. Men det är inte endast kompetensen som avgör. Upphandling är ett effektivt styrinstrument som kan konservera gamla rutiner eller bana väg för nya lösningar.

Som alltid förut, eller…

Genom att efterfråga produkter och tjänster som innehåller nya element och genom att ge leverantören frihet att föreslå innovativa lösningar, medverkar stat och kommun till att förnya sin verksamhet och företaget att utveckla sin. Innovativ upphandling kan i slutändan göra hela samhället mer framgångsrikt. Är upphandlingen i Finland innovativ? Nej, inte om man får tro den undersökning som Förbundet för finländskt arbete genomförde 2016 bland tjänstemän och beslutsfattare inom stat och kommun. Över 60 procent av de kommunala upphandlingsansvariga ansåg att deras kommun inte tänker innovativt i upphandlingen. När de ansvariga på nationell nivå fick samma fråga ansåg nästan 80 procent att den offentliga upphandlingen i Finland inte är innovativ. [4]

Det finns alltså en stor potential att förbättra samspelet mellan privat och offentligt. Med tanke på hur länge man på politiskt håll talat om innovationernas betydelse för samhällsekonomin är det anmärkningsvärt att den offentliga sektorn ligger efter i det innovativa tänkandet. Redan år 1983 presenterade Sitra rapporten *Julkiset hankinnat innovaatioiden edistäjinä* som pekade på det intima samarbetet mellan privat och offentligt i många andra länder, såväl inom forskning och utveckling (FoU) som inom offentlig upphandling. [5] Rapporten kritiserade den offentliga sektorns bristande intresse för innovationer i Finland, kom med konkreta förslag och bidrog till att utforma de kommande årens framgångsrika innovationspolitik där staten skulle stödja lovande privata utvecklingsprojekt. Däremot ledde rapporten inte till en seriös diskussion om hur den offentliga sektorn själv skulle bli mer innovativ i sitt agerande.

Flera regeringar presenterade under de två påföljande årtiondena FoU-satsningar som bidrog till en förnyelse av det finländska näringslivet, en förnyelse som påskyndades av den strukturomvandling som depressionen 1990–94 ledde till.

Också utomlands hänvisade man ofta till Finlands teknologipolitik som ett modellexempel. Institutioner som Tekes finansierade utvecklingsprojekt inom företag och universitet som stärkte konkurrenskraften. Men alltjämt gällde de offentliga satsningarna närmast den offentliga sektorns omgivning. Politiker och tjänstemän betraktade inte den offentliga sektorn som innovatör i sig. Till de positiva undantagen hörde de nordiska staternas satsning inom kommunikationsteknologin: Genom strategiska beställningar och formuleringen av gemensamma standarder samarbetade stat och näringsliv på 1970- och 80-talen på ett nytt sätt både nationellt och över nationsgränserna, vilket banade väg för Finlands och

De nordiska staternas samarbete inom kommunikationsteknologin banade väg för Nokias och Ericssons framgångar på 1990-talet.

Sveriges kommersiella framgångar inom mobiltelefonin på 90-talet.

Den stora förändringen i förhållningssättet formulerades inledningsvis i den nationella innovationsstrategi som tog form år 2008. I stället för att vara utbudsorienterad (alltså stödja utvecklingen av nya produkter och lösningar) skulle innovationspolitiken också fokusera på efterfrågan. Satsningen fick namnet ”en ny efterfråge- och användarinriktad innovationspolitik”. [6] Nu räckte det inte längre med riktat stöd till lovande teknologisatsningar, utan användarna, bland dem stat och kommuner, skulle själva kräva nya lösningar och söka dem tillsammans med privata företag – allt detta inom ramen för vad internationella handelsavtal tillät.

Småningom förändrades synen på den offentliga sektorns roll i den politiska diskussionen, vilket syntes i Forsknings- och innovationsrådets rapport 2010. Här förutsattes att den offentliga sektorn genom upphandling, lagstiftning, experiment och utveckling av standarder skulle främja en innovationskultur i hela samhället. [7] Denna rapport blev ett slags vägkarta för de två följande regeringarna, regeringarna Katainen och Sipilä, som under 2010-talet har konkretiserat den nya innovationskulturen. Detta har skett parallellt med den internationella diskussion om den offentliga sektorns nyskapande roll som tog fart efter finanskrisen 2008.

Populärt ideologiskt tema

Privat eller offentligt – frågan är som sagt ideologiskt laddad. Då den italiensk-amerikanska ekonomen Mariana Mazzucato år 2013 kom ut med sin bok om entreprenörsstaten, *The Entrepreneurial State*, väckte hon en storm som få böcker kring temat åstadkommit förut. Mazzucatos

syn på staten som entreprenör och innovatör är provokativ, för enligt henne föds kommersiella framgångar på marknaden sällan utan en offentlig sektor som banar väg för både tekniken och uppkomsten av en kommersiell marknad. Hennes exempel går från bioteknik och kärnkraft till datorer och Apples iPhone, den sistnämnda eftersom de avancerade mobiltelefonerna bygger på gps, litiumjonbatterier, internetuppkoppling och andra teknologier som utvecklats med statligt innovationsstöd. [8)]

Mazzucatos utgångspunkt är inte ny, alltså att en innovativ stat bereder väg för nationers framgång och nya jobb, medan en stat som fokuserar på att bevara gamla strukturer och privilegier halkar efter. Författaren går dock mycket längre än så: Hon lyfter fram staten som risktagande finansiär, nätverkare och katalysator. Mazzucato ger en så stor vikt åt staten som entreprenör att hennes böcker blivit högst kontroversiella. Så också i Finland. Den socialdemokratiska tankesmedjan Kalevi Sorsa-stiftelsen har prisat dem [9)], den nyliberala tankesmedjan Libera har betecknat tankarna som rena dumheter [10)]. Risken med en ideologiskt präglad diskussion är att den kör fast i sin strävan efter renlärighet. Fundamentalismen, den principiella utgångspunkt som gör att antingen den ”goda staten” eller den ”effektiva marknaden” löser alla problem, hindrar debattörerna från att pragmatiskt studera det existerande samspelet mellan privat och offentligt, hitta goda exempel från när och fjärran samt se om dessa kunde användas i den egna verksamheten.

Ända sedan Michael Porter för snart trettio år sedan gav ut sitt opus om nationers konkurrensfördelar, *The Competitive Advantage of Nations*, har många böcker om samspelet mellan den privata och den offentliga sektorn blivit bästsäljare. Porter, mest känd för sina teorier om industriella kluster på 1980-talet, presenterade tankar om samspelet mellan privat och offentligt i en bok om nationers konkurrensfördelar år 1990. [11)] En av hans utgångspunkter var att länders framgång inte beror på förekomsten av fördelar (exempelvis råvaror), utan på förmågan att komma till rätta med brister. Porter sjöng knapphetens lov och utvecklade resonemanget om hur handikapp kan vändas till framgång på ett sätt som var kontroversiellt då det begav sig: Nationer med strikt konsumentskydd och sträng miljölagstiftning lockar sina företag att utveckla nya lösningar för hemmamarknaden och ger dem ett försprång också i exporten.

”Det är först de två senaste regeringarna som uppmärksammat den offentliga sektorns egen innovationskraft.”

Porter var en av banbrytarna inom en genre som beskriver samspelet mellan privat och offentligt i bokform och som har blomstrat under 2010-talet. En färsk bok, nobelpristagaren Jean Tiroles *Economics for the Common Good*, recenseras i detta nummer av Ekonomiska Samfundets tidskrift.

Läget i Finland

Som ovan nämndes är det först de två senaste finska regeringarna som på allvar och konkret redan i regeringsprogrammet har fäst uppmärksamhet vid den offentliga sektorns egen innovationskraft; vid möjligheten att experimentera med offentliga tjänster och ordna nationella innovativa experiment. Regeringen Katainen introducerade 2014 en lag om kommunala experiment som lade grunden till den försöksverksamhet som beskrivs nedan. [12)]

Det regeringsprogram som Juha Sipiläs regering lade fram 2015 lyfte ännu tydligare fram nytänkandets betydelse i offentligt beslutsfattande, till exempel med krav på ökad så kallad innovationsupphandling. [13)] Regeringsprogrammet vill satsa på försökskultur och innovativa lösningar samtidigt som lagstiftningen ska reformeras ”för

Me uskaltajat är en kampanj som sporrar till kommunala experiment. Bilden ovan visar ett nytt sätt att utnyttja skolbyggnader.

att underlätta organiseringen av försök". De hinder som lagstiftningen ställer kom tydligt fram vid planeringen av det nationella experimentet om basinkomst. Grundlagen ställer krav på lika behandling av invånarna och därför måste experiment förberedas utgående från att ingen medborgare ska känna sig förfördelad. Lagstiftningen leder på gott och ont till en viss tröghet på statlig nivå och hämmar experimenterandet.

Frihetsgraderna är större inom kommunsektorn. Experimenten som har tagit form efter 2014 har marknadsförts bland annat under rubriken "Kokeileva Suomi", på svenska "Försöksfinland". En utvärdering från 2017 visade att nästan 60 kommuner deltagit i enskilda projekt som särskilt gällt nya sätt att utforma tjänster till invånarna, ofta i samarbete mellan privata och offentliga aktörer. [14] Finlands Kommunförbund har i samma anda genomfört en liknande satsning kallad "Me Uskaltajat". Också här är det framför allt fråga om tjänsteinnovationer som berör bland annat skola, hälsovård, bibliotek och byggprojekt. [15] Några konkreta exempel från kommunsektorn är *Living Lab*-projektet och *Hyväksi*-nätverket som lett till utvecklingen av tiotals nya tekniska lösningar och servicekoncept för åldringar, rörelse-

hämmade och dementa personer. Företagen har kunnat testa sina idéer inom exempelvis Björneborgs vårdenheter och hemvård. [16]

Definitionen av tydliga mål är viktig, exempelvis ”sänkt vattenkonsumtion i sjukhusets olika funktioner”. Målet definieras klart och mätbart i upphandlingen, vilket leder till förslag om nya rengöringsprocesser från städbolagen och mer lättskötta sängar från tillverkarna. [17] Här är det viktigt att poängtera att experimenten till sin omfattning alltjämt är små i relation till de totala offentliga utgifterna och investeringarna. Som testbädd för nya lösningar är den offentliga sektorn fortfarande relativt anspråkslös. Även i experimentdokumentationen medges att beslutsprocesserna är tröga och att ”införandet av ny teknologi sker långsammare än väntat”. [18]

Ett nationellt experiment utan like

Vår tids mest omfattande nationella experiment är vård- och landskapsreformen. Reformen med det finska smeknamnet Sote syftar inte till att göra vården mer innovativ, utan snarare till att dämpa kostnadstrycket. Helt oberoende av vad som sagts av regeringen visar några tusen sidor lagtext inklusive motiveringar att tre målsättningar prioriteras högst: Att spara pengar, att skapa konkurrens i vården och att bilda nya politiska maktstrukturer, landskap. Däremot definieras inte hur vårdens kvalitet ska förbättras, inte heller hur tillgängligheten till vård blir bättre. Den totala avsaknaden av kvalitativa målsättningar är problematisk ur medborgarnas synvinkel och väcker frågor: Hur ska medborgarna till exempel kunna välja vårdleverantör utgående från objektiva kriterier när jämförbara nationella kvalitetskriterier saknas? I Sverige, Norge och Danmark finns nationella kvalitetsregister som underlättar jämförelserna, men hos oss saknas dessa inom primärvården. [19] Det finns inga beslut om att bygga upp finländska kvalitetsregister. Det faktum att den aktuella vårdlagstiftningen inklusive lagen om valfrihet saknar definierade kvalitetsmål är en stor brist som minskar reformens möjligheter att driva fram kvalitativa innovationer. Däremot kan den bidra till innovationer inom kostnadseffektivitet och inom samspelet mellan offentlig och privat sektor.

De senaste årens samhällsdiskussion kring vårdreformen har lett till en debatt om vad som bäst kan skötas i privat respektive offentlig regi. Eftersom ”Sote” är den största administrativa reformen i Finland sedan kriget, har denna debatt kring gränsdragningen varit välkommen. Diskussionen, hundratals expertutlåtanden, kommentarerna från grundlagsexpertisen och de många nya, justerade versionerna av lagförslagen har gett den politiskt intresserade iakttagaren intrycket av en utdragen och smått förvirrad process. Men faktum är att debatten och utlåtandena påverkat gränsdragningen mellan privat och offentligt. I skrivande stund kommer valfriheten att omfatta primärvården, men inte den specialiserade sjukvården. Det här är både ett ideologiskt och ett praktiskt ställningstagande. På detta sätt vill lagstiftarna garantera att den offentliga specialsjukvården inte försvagas av ett experiment med oanade konsekvenser.

Reformen förändrar samtidigt kommunernas verksamhet i grunden då de i framtiden koncentrerar sig på skola, markplanering och kultur samt på att skapa förutsättningar för livskvalitet och sysselsättning. För att stödja ett innovativt utvecklande av traditionella verksamhetsformer och bana väg för nya, har flera projekt redan inletts. Inom ramen för *6Aikakärkihankkeet* samarbetar Helsingfors, Esbo, Vanda, Tammerfors, Åbo och Uleåborg med fokus på digitala experiment. Här är tanken att skapa digitala plattformar som möjliggör testande av nya servicekoncept i ett samarbete mellan tjänstemän, företag och kommuninvånare. Tidigare nämnda *Kokeileva Suomi* främjar försökskultur, EU-sponsorerade *KunTeko 2020* förmedlar idéer om utvecklingsprocesser, *Kokeilun paikka* främjar nätverksbyggande mellan kommuner som vill experimentera, *Innokylä-Innobyn* ger praktiska råd till kommuner som vill göra upphandlingen mer innovativ medan *Digikuntakokeilu* fokuserar på nya digitala lösningar.

EU:s nya upphandlingsdirektiv, som trädde i kraft i finsk lagstiftning i början av 2017, gör

det dessutom lättare att prioritera förnyelse genom exempelvis långvarigt innovationssamarbete mellan kommunala upphandlare och privata entreprenörer.

Vem bevakar medborgarens intressen?

De senaste åren har mycket gjorts för att skapa förutsättningar för ett nyskapande samarbete mellan privata och offentliga aktörer. Någon kvalitativ utvärdering har ännu inte gjorts, och när den görs borde särskilt en aspekt beaktas. Ovannämnda experiment samt EU:s upphandlingsdirektiv hjälper kommun (och stat) å ena sidan och privata producenter å andra sidan att förnya sin verksamhet på ett sätt som gynnar bägge parter. Den tredje parten, kommuninvånaren, medborgaren, saknar i allmänhet möjligheter att påverka besluten.

Här uppstår alltså en viktig fråga för utvärderarna: Gynnar de innovativa lösningarna invånarna som använder tjänsterna eller bara upphandlare och leverantörer? Upphandlaren fungerar som ombud för invånaren, men upphandlarens mål är inte nödvändigtvis samma som invånarens. Invånaren kanske prioriterar tjänstens kvalitet, medan upphandlaren prioriterar kostnadseffektivitet. Den här problematiken har tyvärr inte diskuterats i samband med regeringens strävan efter innovativa lösningar. Samspelet mellan privat och offentligt skapar nya marknader men på dessa har medborgaren som slutanvändare få valmöjligheter, utom i de fall då kundsedlar står till buds.

Finlands nya upphandlingslag från 2017 stipulerar att den upphandlande enheten, exempelvis kommunen, ska behandla alla ”leverantörer på ett likvärdigt och ickediskriminerande sätt”. Kriterier får inte formuleras så att ”definitionen av föremålet för upphandlingen försätter anbudsgivarna i ojämlik ställning. [20)] Den här utgångspunkten är i sig en viktig princip som ska säkra en rättvis konkurrens på en fungerande marknad. Ändå kan man som medborgare ställa sig frågan varför det är viktigare att företagen får en likvärdig behandling än att medborgarna får det. Det finns nämligen inga lika starka formuleringar i lagstiftningen som säkrar att patienter och medborgare behandlas jämlikt. Det är också lättare för företag att påvisa fel i upphandlingen via marknadsdomstolen än det är för medborgare att påvisa ojämlik behandling och kräva rättelse.

Det är alltså skäl att vid en framtida utvärdering av det intimare samarbetet mellan den privata och offentliga sektorn granska nyttan ur individens synvinkel, inte bara samhällsekonomins eller näringslivets. Detta gäller särskilt uppföljningen av valfriheten inom vårdreformen.

Internationella trender

Internationellt sett har samspelet mellan privat och offentligt många drivkrafter. En av de viktigaste är strävan att stärka nationens konkurrenskraft och tekniska försprång. Internationella avtal begränsar den nationella självskheten, men det blir ändå vanligare med nationella strategier som uttryckligen är inriktade på att skapa nationellt försprång eller teknologisk självförsörjning.

Till de mest uppmärksammade strategierna hör Kinas projekt ”Made in China 2025” som ska bidra till avancerad forskning och till att höja förädlingsgraden inom produktionen. Regimen har valt ut tio sektorer som omfattar bland annat artificiell intelligens, robotik, biomedicin och elektriska bilar. Målet är enligt kommunistpartiets uttalade planer att göra landet världsledande under senare hälften av 2020-talet. Det här ska ske med hjälp av både omfattande statsstöd och protektionism. Kina är i dag världens största exportör och näststörsta ekonomi och ska nu så långt som möjligt bli teknologiskt självförsörjande. Här ska alla dra sitt strå till stacken; stat, regioner, städer, företag och universitet, alla under kommunistpartiets vakande öga.

”Gynnar innovativa lösningar invånarna eller bara upphandlare och leverantörer?”

Avsteg från frihandelns principer

Kinas strävan efter ekonomisk dominans är en orsak till att samspelet mellan privata och offentliga aktörer väcker ett växande intresse också i många marknadsekonomier. I vissa fall syns detta i en önskan att begränsa frihandeln, som i Donald Trumps USA där amerikanska intressen prioriteras genom protektionistiska beslut. I andra fall är vokabulären mindre konfrontativ, men de nationella stödformerna innebär de facto avsteg från frihandelns principer. I Tyskland har de direkta stöden till näringslivet ökat på senare år, i fjol med hela 10 procent. Forskningsinstitutet IfW visar att tyska staten stödde näringslivet med 55 miljarder euro år 2017 och dessutom indirekt via skattelättnader med 62 miljarder. [21)] Här ingår allt från traditionella kolsubventioner till stöd för högteknologi. Tydligare målinriktad är satsningen ”Industrie 4.0” som fokuserar på en utveckling av den smarta fabriken. Industriproduktionen görs effektivare med hjälp av automation och artificiell intelligens i ett samarbete mellan företag, näringslivsorganisationer och den federala tyska regeringen.

Det faktum att en betydande del av det tyska stödet går till traditionella branscher och ”skorstensindustrier” visar hur starka de intresseorganisationer är som företräder dagens näringsliv på bekostnad av framtidens. Samma problem syns tydligt i Finland, till exempel då arbetsgruppen som skulle gallra bland företagsstöden våren 2018 tvingades avsluta sitt arbete utan resultat. Målet var att bland statsstöd på 2,3 miljarder euro skära etablerade stödformer (såsom energistödet) för att kunna satsa mer på nyskapande verksamhet. När arbetsgruppen vid en presskonferens medgav att den inte lyckats enas om *en enda* nedskärning, sade näringsminister Mika Lintilä att ”det i grund och botten rör sig om att vissa upplever att de blir av med sina privilegier. Alla har sina egna intressegrupper…”. [22)] På grund av intressemotsättningarna sköts frågan om en omfördelning av det offentliga stödet på framtiden och hamnar på nästa regerings bord.

Samma dragkamp förekommer på europeisk nivå. EU-kommissionen har i år betonat att jordbruksstöden måste skäras ned, med påföljande ljudliga protester från jordbrukets intressebevakare. Samtidigt har kommissionen förespråkat en mer nyskapande finansiering i budgetförslaget för 2021–27 med de största FoU- och innovationsanslagen någonsin på totalt 100 miljarder euro. Flera nya finansieringsprogram har presenterats i år som skulle innebära ett intensifierat samarbete med enskilda företag, företagskluster och universitet. I april 2018 presenterades en strategi för artificiell intelligens inom forskningsprogrammet Horizon 2020. Förhoppningen är att privata och offentliga investerare tillsammans satsar 20 miljarder euro årligen från 2021 på utvecklingen av AI och på projekt som ”gör samhället berett att tillämpa artificiell intelligens och att hantera de förändringar tekniken för med sig”. [23)] Återstår att se om de närmaste årens budgetmangling på EU-nivå verkligen leder till en omfördelning av finansieringen.

I Finland, Europa och världen råder enighet i festtalen om att samspelet mellan den privata och den offentliga sektorn ska bidra till en förnyelse av samhället. I verkligheten är det svårt att frånse de ekonomiska intressegrupper som inte vill avstå från uppnådda förmåner och de byråkratiska intressen som ogärna överger gamla rutiner. Nationella regeringar och lokala beslutsfattare utmanas dock av starka megatrender som förutsätter ett proaktivt tänkande: artificiell intelligens, digitalisering, klimathot…

Nu som förr är en del individer mer förutseende än andra. Vissa företag är innovativare. Och några stater är smartare.

Källor och noter:

1) EU-kommissionen: State of Health In the EU, Companion Report 2017

2) som ovan

3) Centralhandelskammaren: Paluu tulevaisuuteen – Kauppakamarien vaikuttamistavoitteet 2017 samt EU-kommissionens seminarium om offentlig upphandling, Helsingfors 2.3.2017

4) Suomalaisen Työn Liitto: Innovatiiviset julkiset hankinnat, tiivistelmä kyselytutkimuksen tuloksista, 2016

5)Risto Mäkinen: Julkiset hankinnat innovaatioden edistäjinä, johtopäätökset, Sitra Sarja B Nro 73, 1983

6) Näringsminister Mauri Pekkarinen i ett meddelande om den nationella innovationsstrategin, Arbets- och näringsministeriets meddelande nr 172/2008. Grunden för strategin skisserades upp av en styrgrupp under ledning av Sitras överombudsman Esko Aho våren 2008 med rubriken Nationell innovationsstrategi.

7) Tutkimus- ja innovaationeuvosto: Tutkimus- ja innovaatiopoliittinen linjaus 2011–2015, rapport överlämnad till statsminister Mari Kiviniemi 2010

8) Mariana Mazzucato: The Entrepreneurial State, Anthem Press 2013, ny upplaga Penguin 2018

9) Antti Alaja; Yrittäjähenkinen valtio, rapport från Kalevi Sorsa-stiftelsen 14.12.2016

10) Heikki Pursiainen: Paska Suomi, Tammi 2017

11) Michael E. Porter: The Competitive Advantage of Nations, The Macmillan Press 1990

12) Finlex 1350/2014: Lag om försök som gäller minskning av kommunernas förpliktelser och styrning samt stöd för sektorövergripande verksamhetsmodeller.

13) Strategiskt program för statsminister Juha Sipiläs regering 29.5.2015

14) Kuntakokeilujen loppuseminaari, Kommunernas hus, Helsingfors 22.3.2017

15) Björn Sundell: Den innovativa kommunen, artikel i Kommunförbundets tidskrift Kommuntorget 2-2017

16) Kommunförbundet, Me Uskaltajat – Pori, presentationsbroschyr för experiment i Björneborg, 2017

17) Seminarium om innovativ upphandling vid Kuntamarkkinat (Kommunmarknaden) i Helsingfors 14.9.2017

18) Kommunförbundet, Me Uskaltajat – Pori, presentationsbroschyr för experiment i Björneborg, 2017

19) Se t.ex. http://kvalitetsregister.se/

20) Björn Sundell: Varför har medborgaren ingen talan i upphandlingen? artikel i tidskriften Kommuntorget 1-2018

21) IfW:s rapport om tyska företagsstöd citeras av Kauppalehti 10.4.2018

22) Niko Vartiainen: Yhteinen ymmärrys jäi vielä kauas, Helsingin Sanomat 9.4.2018

23) EU-kommissionens pressmeddelande "Komissiolta strategia tekoälyn kehittämistä varten", 25.4.2018. För information om sammanlagd forskningsbudget, se https://ec.europa.eu/finland/news/mff_180607_sv